

Entwurf. Hst. 153 / 15.6.1989

M

VÄSTANFJÄRD, GALTARBY (II) 923 01 0013

Provutgrävning av en stenåldersboplats
tillhörande bätyxkulturen 04.06 - 05.06.1988.

VÄSTANFJÄRD, GALTARBY (II) 923 01 0013

Provutgrävning av en stenåldersboplats
tillhörande bätyxkulturen 04.06 - 05.06.1988.

Kommun : Västanfjärd
By : Galtarby
Tomt : Olofsgård 15:14 (tid. 15:9)
Ägare : Föreningen Konstsamfundet rf.

Grundkarta : 2012 02 *Västanfjärd*

Koordinater : x 6662 16
y 2420 50
z c. 30-35 m

Fynd : TYA 478:1-21

Rapporten innehåller : 3 sidor
3 bilagor

I Galtarby i västra Västanfjärd upptäckte amatörarkeologer våren 1986 flera fyndplatser, vilka alla med största sannolikhet har att göra med stenåldersbosättning i området. En separat redogörelse för fyndplatserna I, III, IV och V har skrivits, emedan denna rapport endast behandlar fyndplats II. Undersökningsområdet är beläget norr om och inom ett litet sandtag invid den skogsväg, som från ett område kallat Farfarskärret viker av mot Stubb- och Bålkärret. Platsen ligger c. 2 km väster om själva byn (bilaga 1).

Området blev föremål för intresse under våren 1988, då lärare Hans Myhrman hittade avslag i några provgropar samt upptäckte snörörnerad keramik i ett nygrävt dike intill ett sandtag. Under tecknad granskade fyndplatsen 28.05.88 och ledde veckoslutet 04-05.06.88 en provutgrävning, som amatörarkeologikursen vid Kimitobygdens medborgarinstitut anordnade på platsen. Utrustning utlånades av Turun yliopisto och från Museiverkets sida var FM Anna-Liisa Hirviluoto inkopplad som övervakare. Det ursprungliga utgrävningstillståndet gällde en av skogsplöjning förstörd fyndplats, men tillståndet ändrades i samråd med Museiverket till att gälla det nu aktuella området, då en noggrannare utvärdering av keramikfyndet ansågs vara viktig.

I sandtaget hade man grävt ett djupare smalt schakt, tydligen för dränering av den intill belägna sanden, och från detta schakt ett dike norrut för att leda bort vatten (bilaga 2). De första keramikskärvorna samt 3 kvartsavslag påträffade Hans Myhrman i sand som grävts upp från detta dike. Trots att sand sällades på olika ställen vid dikeskanten gav endast det lilla området märkt Fyndplats 1 flera fynd vid undersökningen; därtill hittades 3 keramikskärvor i provgrop 110/200, som ligger alldeles intill Fyndplats 1 (bilaga 2). I provgrop 110/210 hittades 1 kvartsavslag. Inga kulturlager eller t.ex. skärvstenar kunde urskiljas i detta område, även om sanden i provgrop 110/200 vid utgrävningen kunde tolkas som aningen mörkare än i de övriga provgroparna.

Hans Myhrmans övriga fynd av kvartsavslag kom från ett område beläget c. 40 m längre norrut, i riktning mot det fuktiga sankområdet som utgör resterna av det s.k. Farfarskärret (bilaga 1). Här hade han i en provgrop hittat 58 små kvartsavslag och 1 stenavslag, samt dessutom kvartsavslag i ytterligare två provgropar. För att utreda dessa fynds relation till keramikfyndet grävdes 30 x 30 cm provgropar systematiskt med 10 m:s mellanrum i fyra linjer, täckande hela området från sandtaget till kärret. Allt som allt grävdes 43 provgropar (bilaga 3). I området där Hans Myhrman hade gjort sina fynd kunde man skönja spår av tre av hans provgropar, men man kunde inte med säkerhet identifiera dem som de fyndförande groparna 1-3. I sanden invid en grop (märkt M1) mellan linjerna 150 och 160 hittades ett litet kvartsavslag, vilket tyder på att detta kunde vara Myhrmans provgrop 1. Ingen av de närbelägna provgroparna som grävdes under fältarbetet var emellertid fyndförande; endast i provgrop 170/200 hittades ett kvartsavslag (bilaga 2). I undersökningsområdets norra del konstaterades två brantare sluttande sandbrinkar med terrasser nedanför, vilka möjligen kunde tolkas som strandformationer (bilaga 2). Vid punkt 170/230 nådde koordinatsystemet fram till det nuvarande kärrets fuktiga randområde.

Ett fyndförande område fanns vid punkterna 120-140/230, men även här var det fråga om enstaka avslag i till synes rena sandlager. I provgroparna 120/230 och 140/230 hittades 1 kvartsavslag; i provgrop 130/230 2 kvartsavslag och 2 stenavslag (bilaga 2).

Fynden i koordinatsystemets provgröpar var alltså genomgående sparsamma. Inga kulturlager eller tydliga fyndkoncentrationer kunde lokaliseras, vilket gör en eventuell fortsättning av undersökningen problematisk. Med tanke på en eventuell uppföljning lämnades träpålar nästan helt inslagna i marken vid punkterna 70-80/230, 110/210-220 och 120/210-220.

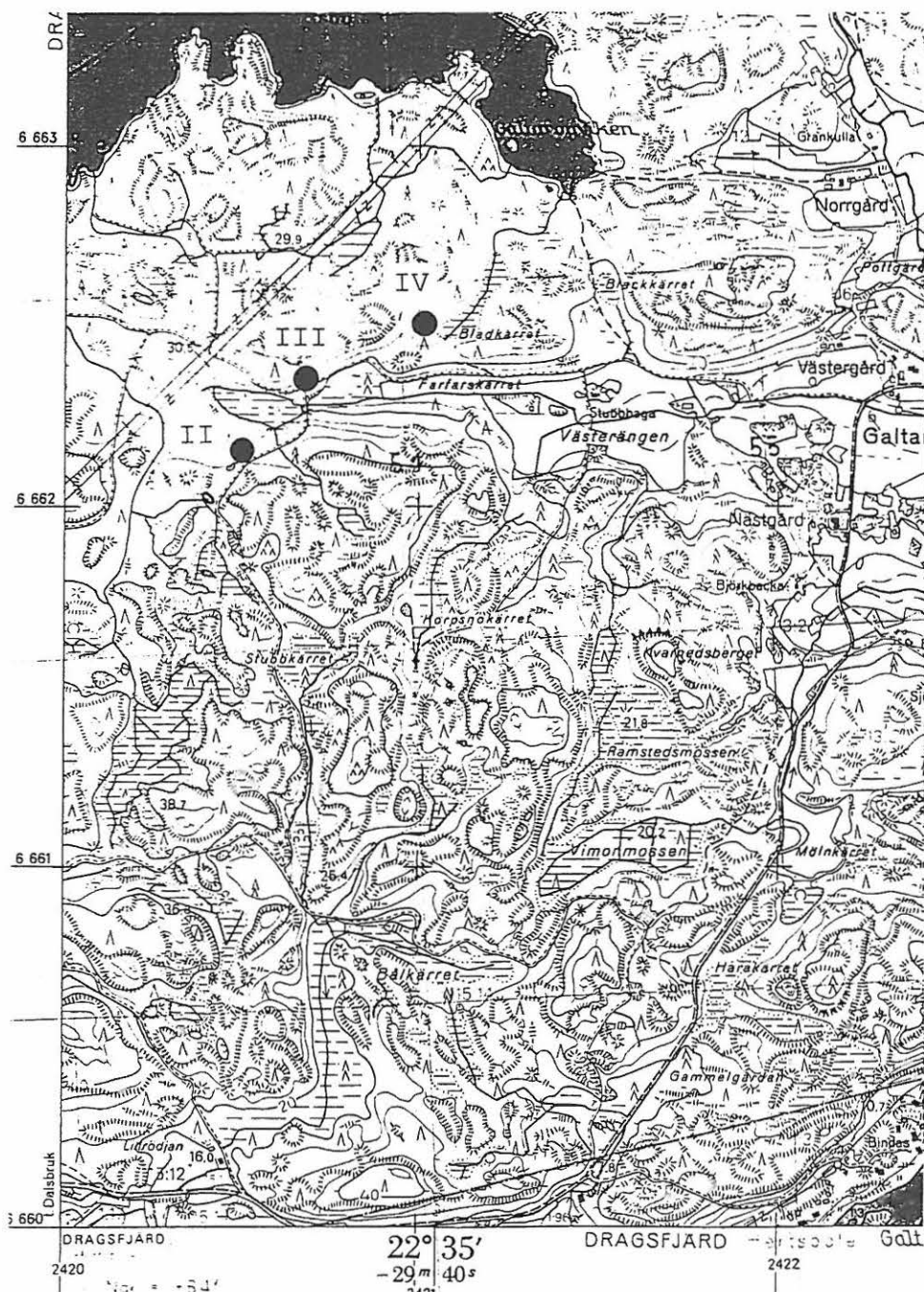
Det största antalet fynd sällades fram i själva sandtaget. Det visade sig nämligen, att man i mitten av själva sandgroppen hade stjälpit av ytjord, antagligen från olika delar av sandtaget. I denna hög av sand, stubbar och trädrötter hittades ett knappt hundratal keramikskärvor och 30 kvartsavslag. Det är m.a.o. tydligt, att en del av boplatsoområdet har varit beläget inom det nuvarande sandtaget. Däremot kunde man inte skönja boplatsspår i sandtagets kanter, eller i provgröparna i sandtagets närhet. Detta gör det problematiskt att ta ställning i frågan om eventuellt skydd av den fasta fornlämning som fyndplatsen utan tvivel utgör. Om sandtagningen fortsätter kunde en god kompromisslösning kanske vara den, att man tillåter och övervakar avskalningen av humuslagret NO om det nuvarande sandtaget, och därefter beslutar om eventuella restriktioner gällande området i denna riktning. I söder avgränsas sandtaget redan av vägen och det begynnande bergsområdet, medan området väster om sandtaget tillslidare är helt undersökt.

Den dekorerade keramik som upphittades på boplatzen är av två slag; vid fyndplats 1 och i sandtaget hittades skärvor av snörörnerade kärl (TYA 478:3,4,21), men i sandtaget förekom också skärvor med s.k. vulstdekor (TYA 478:20). Båda keramiksorterna är entydiga kulturindikatorer, som påvisar att boplatzen tillhör den s.k. bätyxkulturen. Tidigare har man på Kimitoön endast funnit några enstaka stenyxor tillhörande denna kulturgrupp, men inte entydiga bevis på verklig bosättning.

Fyndet av en boplats tillhörande bätyxkulturen i Västanfjärd - i stenålderns skärgårdsmiljö - har förutom lokalhistorisk betydelse också ett visst intresse i diskussionen kring bätyxkulturens levnadssätt och näringsfång. Problematiken kan i korthet sägas gälla förhållandet mellan fångstnät och odling respektive boskapsskötsel inom denna kultur. På senare tid har man i allt högre grad betonat fångstens betydelse inom den finska bätyxkulturen, trots att motsvarande kulturform i övriga Europa och Skandinavien har varit beroende av boskapsskötsel och odling. Om boplatser nu lokaliseras även i skärgårdsmiljö ger detta ytterligare anledning till frågeställningar kring bätyxkulturens resursutnyttjande och speciellt de marina resursernas betydelse. Förekomsten av en boplats tillhörande bätyxkulturen i Västanfjärd är inte en isolerad förekomst; i själva verket har keramikfynd från en i Dragsfjärd år 1986 upphittad boplats (Söderby I) redan tidigare preliminärt tolkats som bätyxkeramik. Fynd från Åland vittnar likaså om att denna kultur inte är att betrakta som främmande i skärgårdsmiljö.

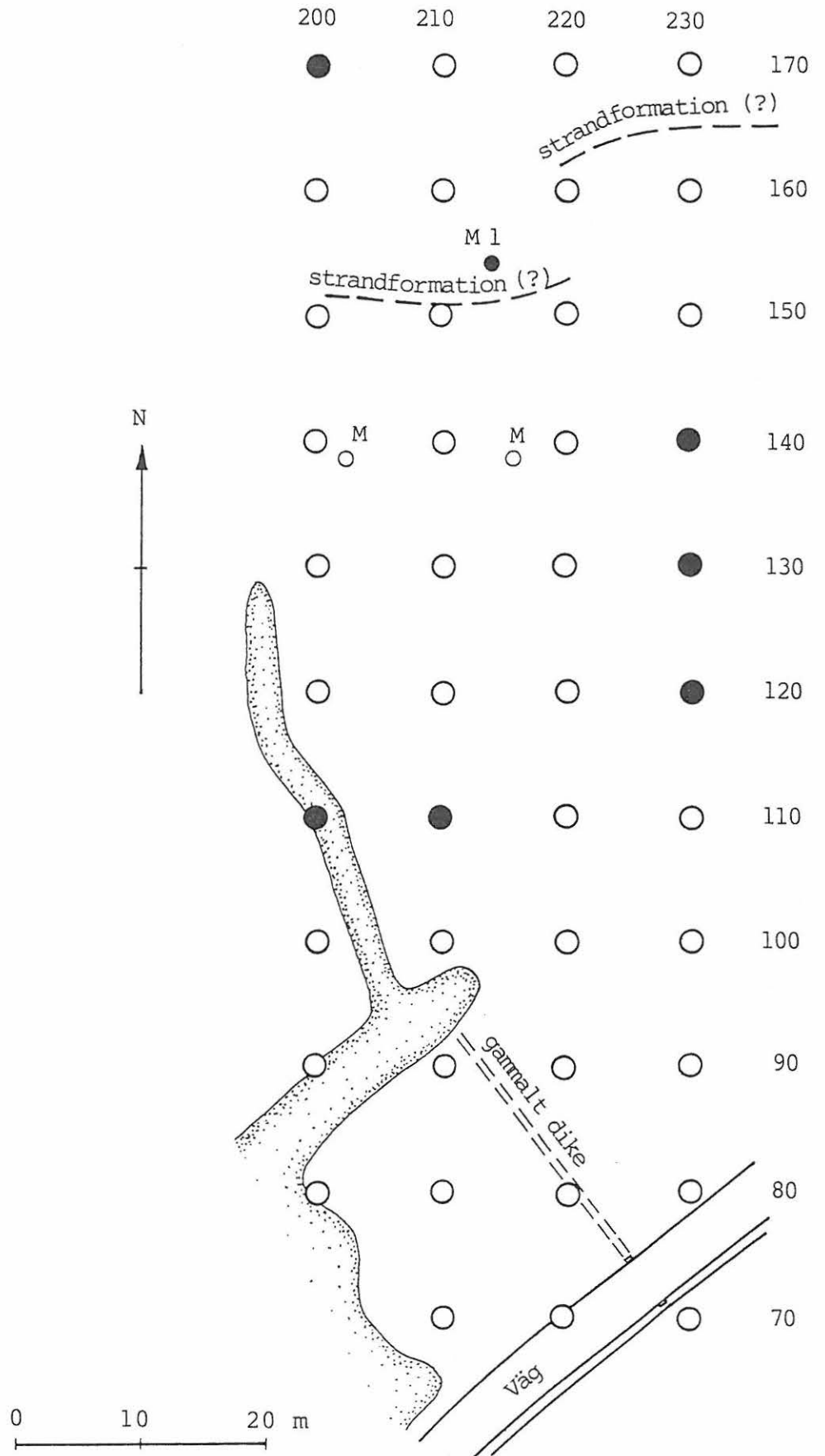
Abo 25.03.1989

Henrik Asplund

VÄSTANSFJÄRD, GALTARBY (II)

Utdrag av grundkartan 2012 02

PROVGRÖPARNA

I praktiskt taget alla gropar fin brun sand, som vid 40-50 cm:s djup gick över i ljus grövre sand.

- 70/210 Inget tydligt kulturlager, men på c. 75-80 cm:s djup ett gråbrunt skikt på den gråvita rena sanden. I lagret fanns några små kolbitar.
- 70/220 Inget kulturlager.
- 70/230 Inget kulturlager.
- 80/200 Inget kulturlager.
- 80/210 Inget kulturlager.
- 80/220 Ovanpå den ursprungliga markytan c. 40 cm sand från det närbelägna diket. Inget kulturlager.
- 80/230 Inget kulturlager.
- 90/200 Inget kulturlager.
- 90/210 Inget kulturlager.
- 90/220 Inget kulturlager.
- 90/230 Inget kulturlager.
- 100/200 Inget kulturlager. Silt i botten av gropen.
- 100/210 Ren sand i ytan. Under sanden vid c. 15 cm:s djup torv- och urlakningslager. I provgropens ena kant vid c. 50 cm:s djup tydliga (recenta) störningar i sandprofilen.
- 100/220 Inget kulturlager.
- 100/230 Inget kulturlager.
- 110/200 Möjligen en aning mörkare jord än i de övriga groparna. Ren ljusare sand vid c. 30 cm:s djup.
- 110/210 Inget kulturlager.
- 110/220 Inget kulturlager.
- 110/230 Inget kulturlager.
- 120/200 Inget kulturlager.
- 120/210 Inget kulturlager.
- 120/220 Inget kulturlager.

120/230 Inget kulturlager.
130/200 Inget kulturlager.
130/210 Inget kulturlager.
130/220 Inget kulturlager.
130/230 Inget kulturlager.
140/200 Inget kulturlager.
140/210 Inget kulturlager.
140/220 Inget kulturlager.
140/230 Inget kulturlager.
150/200 Inget kulturlager.
150/210 Inget kulturlager.
150/220 Inget kulturlager.
150/230 Inget kulturlager.
160/200 Inget kulturlager.
160/210 Inget kulturlager.
160/220 Inget kulturlager.
160/230 Inget kulturlager.
170/200 Inget kulturlager.
170/210 Inget kulturlager.
170/220 Inget kulturlager.
170/230 Mörk fuktig jord. Inget kulturlager.